

Η χελώνα ζηλεύοντας τον αετό ήθελε και εκείνη να πετάξει. Παρακαλούσε τον αετό: μάθε μου και εμένα να πετάω! Ο αετός της έλεγε: δέν μπορώ να σου μάθω κάτι τέτοιο, γιατί δέν είσαι στη φύση σου. Η χελώνα επέμενε: όχι, θέλω να μου μάθεις να πετάω. Αφού επέμενε, την παίρνει ο αετός την σηκώνει ψηλά και της λέει: τώρα που θα σε αφήσω, πέτα! Έτσι θα μάθεις να πετάς. Την αφήνει μα η χελώνα δεν πέταξε, μόνο έπεσε στο έδαφος και έγινε κομμάτια. Ο Αίσωπος χρησιμοποιώντας μια πραγματική σκηνή της φύσης μας διδάσκει ότι δεν μπορούμε να ξεφύγουμε από αυτήν την ίδια τη φύση της ύπαρξής μας, ο Χρυσαιτός είναι ένας μοναδικός θηρευτής και κυρίαρχος των αιθέρων.

Χρυσαιτός

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Νάσος Ναλμπάντης

Πώς να ξεκινήσεις ένα άρθρο για ένα βασιλιά; Πώς να διαλέξεις τις λέξεις και τι να γράψεις; Όμως ποια η αξία ενός άρθρου χωρίς τις ανάλογες σε ύφος και ομορφιά φωτογραφίες; Πώς να καταφέρεις να φωτογραφίσεις τον πραγματικά άγριο και σπάνιο για τη χώρα μας αετό; Αν ο ίδιος δεν θέλει, πώς να μπορέσεις να αποκτήσεις τις μοναδικές εικόνες; Η τύχη μάλλον συνωμότησε με την υπομονή και ο χρυσαιτός όρμησε καταπάνω μου, δεν πρόλαβα να αλλάξω τις ρυθμίσεις της μηχανής, ευτυχώς η ταχύτητα του κλείστρου ήταν οριακά επαρκής. Κοίταξα την πλάτη της κάμερας, ναι, είχε καταγραφεί. Η αγωνία μέχρι να φτάσω σπίτι, να δω αν είναι κουνημένη, αν η εστίαση είναι σωστή...

Στην οθόνη του υπολογιστή, «ήσυχος» πλέον, σκέφτομαι το πώς τον εντόπισα στην άκρη του γκρεμού. Πώς άρχισα να φωτογραφίζω την στατική φιγούρα. Συνειδητοποιώντας ότι ο αέρας ήταν ευνοϊκός και ανάγκασε τον αετό να ορμήσει προς το μέρος μου. Τι τύχη και πόσες ώρες αναζήτησης. Αυτή τη φορά ναι, με ανταμοιβή.

Ο αετός χρησιμοποιήθηκε ως σύμβολο ισχύος και εξουσίας, αποτέλεσε το έμβλημα πολλών δυναστειών και αριστοκρατικών οίκων. Συνώνυμο θεϊκής δύναμης και βασιλικής εξουσίας. Οι Ασσύριοι, οι Αιγύπτιοι, οι Πέρσες, οι Πτολεμαίοι και κυρίως οι Ρωμαίοι χρησιμοποίησαν ευρύτατα τον αετό ως σύμβολο. Ο δικέφαλος αετός θεωρείται το κατεξοχήν βυζαντινό έμβλημα και μάλιστα αντικατέστησε στην ύστερη βυζαντινή περίοδο τον μονοκέφαλο αετό. Επίσης χρησιμοποιείται και στην σημαία του Ποντιακού Ελληνισμού. Πάρα πολλά κράτη τον χρησιμοποιούν ως έμβλημα, είτε στη σημαία τους, είτε σε διάφορους θυρεούς πόλεων ή περιοχών. Ο χρυσαιτός είναι το εθνικό πτηνό πέντε χωρών, του Μεξικού, της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Αλβανίας και του Καζακστάν. Στην αρχαία Ρώμη ο χρυσαιτός υπήρξε το πρότυπο για την aquila, το σύμβολο των ρωμαϊκών λεγεώνων και γενικότερα του ρωμαϊκού πολιτισμού, ο οποίος επηρέασε περισσότερο από όλους το δυτικό πολιτισμό. Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία συνεχίζεται ανατολικά με την βυζαντινή αυτοκρατορία, μεταλαμπαδεύοντας έτσι τη χρήση του αετού

ως σύμβολο σε πολλά σύγχρονα κράτη. Στον αραβικό κόσμο αποτελεί το προσωπικό έμβλημα του Σαλαντίν. Γι' αυτό τον λόγο σήμερα εμφανίζεται στους θυρεούς της Αιγύπτου, του Ιράκ και της Παλαιστίνης. Για αιώνες, το είδος χρησιμοποιήθηκε ευρέως στην ιερακοθηρία, επειδή ήταν ικανό να θηρεύει μεσαία θηλαστικά ακόμη και λύκους. Η κυνηγετική χρήση τους στην Ευρώπη, ήταν αποκλειστικά προνόμιο των αυτοκρατόρων. Δεν είναι τυχαίο ότι στις περισσότερες χώρες η γενική ονομασία αετός, συμπίπτει με τον χρυσαετό.

Το μέγεθός του τον κατατάσσει πολύ κοντά στην κορυφή της λίστας των μεγάλων αετών. Το ύψος του κυμαίνεται από 75 έως 95 εκατοστά και το άνοιγμα των φτερών του από 190 έως 240 εκατοστά. Το βάρος του από 3,5 έως 7 κιλά. Τα στοιχεία αυτά του δίνουν τη δεύτερη θέση σε μέγεθος στην Ευρώπη μετά από τον θαλασσαετό και την πέμπτη παγκοσμίως. Η λατινική λέξη *Aquila*, προέρχεται από το *aquilus* (σκοτεινόχρωμος) και σχετίζεται με τον συννηθέστερο χρωματισμό του πετρώματος του πτηνού, που είναι σκούρος. Το δεύτερο συνθετικό, η λέξη *chrysaetos*, παραπέμπει στην χρυσαφένια απόχρωση του τραχήλου του πτηνού. Οι ενήλικες έχουν χρώμα σκούρο καφέ. Από την κορυφή του κεφαλιού και καθ' όλο το μήκος του τραχήλου τα φτερά έχουν ένα μοναδικό χρυσαφί χρώμα, που χαρακτηρίζει το είδος και υπάρχει σε όλες τις ηλικίες, τόσο στα ενήλικα όσο και στα νεαρά άτομα. Η ουρά των ενηλίκων έχει σκούρο γκριζο χρώμα και φέρει μαυριδερή γραμμή στην άκρη της. Χαρακτηριστικό του οι μεγάλοι γαμπώνυχές του, που μπορούν να ασκήσουν έως και 15 φορές μεγαλύτερη πίεση από αυτήν που ασκεί το ανθρώπινο χέρι.

Οι χρυσαετοί έχουν αρκετά μεγάλη διάρκεια ζωής υπό κανονικές συνθήκες. Στη φύση συνήθως από 20 έως και 30 χρόνια ενώ στην αιχμαλωσία περισσότερα. Το γηραιότερο γνωστό άτομο χρυσαετού ήταν ένα πουλί που δακτυλιώθηκε στην Σουηδία και έζησε 32 χρόνια. Ο μακροβι-

ότερος γνωστός άγιος χρυσαετός στην Βόρεια Αμερική ήταν σχεδόν 24 ετών. Το ρεκόρ κατέχει χρυσαετός σε αιχμαλωσία στην Ευρώπη, που έζησε μέχρι την ηλικία των 46 ετών.

Πάνθηρες των αρπακτικών οι χρυσαετοί, δεν έχουν ιδιαίτερες προτιμήσεις όσον αφορά τα θηράματα, επιτίθενται σε κάθε μικρό έως μεσαίου μεγέθους ζώο. Περισσότερα από 200 είδη θηλαστικών και πουλιών έχουν καταγραφεί ως θηράματα του χρυσαετού, ανάλογα με την περιοχή και την πληθώρα των θηραμάτων. Τα περισσότερα θηράματα ζυγίζουν περίπου το μισό βάρος του αετού, συνήθως 0,5 - 4 κιλά. Σπανίως το βάρος της λείας είναι μεγαλύτερο ή ίσο από τον αετό. Οι χελώνες αποτελούν προνομιακό θήραμα, οι οποίες συλλαμβάνονται και θανατώνονται με ρίψη από ψηλά πάνω σε βράχους, ώστε να σπάσει το κέλυφός τους. Το πέταγμα του χρυσαετού, παρά το μέγεθός του, είναι κομψό και ανάλαφρο. Η ευελιξία του, σε συνδυασμό με τα εξαιρετικά ισχυρά νύχια, αυξάνουν στο μέγιστο την αποτελεσματικότητά του. Περνάει πολλή ώρα στον αέρα, αντίθετα από τον βασιλαετό, και συνήθως κυνηγάει κατά ζεύγη. Κυνηγάει πετώντας αργά, σαρώνοντας με την οξύτατη ματιά του τον περιβάλλοντα χώρο. Όταν εντοπίσει το θήραμα, ο αετός κάνει μια σύντομη εφόρμηση αιφνιδιάζοντας το θήραμά του. Μπορεί επίσης να κυνηγάει με αερολίσθηση που ακολουθείται από κάθετη επίθεση. Όταν το κυνήγι είναι πουλιά, τότε υιοθετεί την κυνηγετική συμπεριφορά των γερακιών του γένους *Accipiter* και το θήραμα συλλαμβάνεται στον αέρα. Έχει παρατηρηθεί να χρησιμοποιεί την τεχνική της κατακρήμνισης από ορθοπλαγίες για τα μεγάλα θηλαστικά ώστε να θανατώσει το θήραμα. Ο χρυσαετός είναι ένα από τα δύο ταχύτερα κινούμενα πτηνά στην υφήλιο. Σε πλήρη κάθετη εφόρμηση προς το θήραμα, πετυχαίνει ταχύτητες της τάξης των **240-320** χλμ/ώρα, που θεωρούνται εξαιρετικά μεγάλες για πτηνό του μεγέθους του. Μάλιστα, κάποιες μελέτες σημειώνουν ότι: ο

χρυσαιτός είναι ίσος ή ανώτερος στην τεχνική της κάθετης εφόρμησης από τον πετρίτη, το ταχύτερο πτηνό στην υφήλιο, λόγω αυτής της διαφοράς στο μέγεθος και την ευελιξία μεταξύ των δύο αρπακτικών.

Είναι είδος εξαιρετικά ευπροσάρμοστο, με παρουσία σε πολλούς διαφορετικούς βιοτόπους, κυρίως όμως συχνάζει σε περιοχές με κοινά οικολογικά χαρακτηριστικά. Προτιμά τις ανοικτές, όπου παρατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Συνήθως κοντά σε ορεινές περιοχές, όπου μπορούν ταυτόχρονα και να φωλιάζουν στους γύρω βράχους. Είναι παρόν σε τούνδρες, σε θαμνώδεις εκτάσεις, σε δάση κωνοφόρων με ανοίγματα και στη στέπα, ακόμη σε λιβάδια και βοσκοτόπια. Χρυσαιτοί μπορούν να βρεθούν σε υψόμετρα έως τα 4000 μέτρα. Λόγω της πρσαρμοστικότητάς του, ο χρυσαιτός είναι το κυρίαρχο αρπακτικό πτηνό που απαντά στο Βόρειο Ημισφαίριο, μπορεί να είναι επιδημικό (που δεν αποδημεί) πτηνό ή καλοκαιρινός αναπαραγόμενος ή χειμερινός επισκέπτης. Το είδος, λόγω της τεράστιας εξάπλωσής του, απαντά έξι υποείδη ενώ υπάρχει περίπτωση εύρεσης και περισσότερων. Στην Ελλάδα απαντά κυρίως το υποείδος *A. c. chrysaetos* εκτός από το συγκεκριμένο υποείδος που παραμένει στη χώρα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ως επιδημικό, παρατηρούνται όμως και άτομα του υποείδους *A. c. homeyeri* περαστικά από την Ελλάδα κατά τη μετανάστευσή τους ανατολικά, ιδιαίτερα από την Κρήτη.

Η ενηλικίωση των χρυσαιτών αρχίζει από την ηλικία των 6 ετών και ζευγαρώνουν εφ' όρου ζωής. Πριν το ζευγάρωμα εκτελούν ένα εντυπωσιακό τελετουργικό, οι δύο σύντροφοι εκτελούν διάφορους ελιγμούς, το αρσενικό να αφήνει να πέσει μια πέτρα από ψηλά και στη συνέχεια ορμά για να την πιάσει στον αέρα, αυτό εκτελείται πολλές φορές, ώστε να αποδείξει την κυνηγετική του δεινότητα. Το θηλυκό μιμείται την κίνηση αυτή αλλά με μια τούφα χορταριασμένο χώμα ή μικρά κλαδιά. Οι χρυσαιτοί σπάνια

εμπλέκουν τους γαμφώνυχές τους στον αέρα, όπως κάνουν άλλα αρπακτικά. Το ζευγάρι χτίζει αρκετές φωλιές εντός της επικράτειάς του και τις χρησιμοποιεί εναλλάξ για αρκετά χρόνια. Η φωλιά έχει διάμετρο πάνω από 180 εκατοστά. Προτιμούν τα βράχια, όπου αυτά είναι διαθέσιμα. Στην Ελλάδα, οι φωλιές βρίσκονται συνήθως στις προεξοχές των βράχων, αλλά στην περιοχή του Έβρου σχεδόν το ένα τρίτο τους βρίσκονται στα δέντρα, κυρίως πεύκα. Το ζευγάρωμα και η ωοτοκία ξεκινάνε από τον Φεβρουάριο έως τον Απρίλιο. Γεννά συνήθως δύο αβγά. Το τάισμα των νεοσσών αναλαμβάνει κυρίως το αρσενικό, αντίθετα το θηλυκό παραμένει στην φωλιά για περίπου 45 ημέρες μετά την εκκόλαψη. Οι νεοσσοί καλύπτονται από παχύ, λευκό χνούδι. Το χνούδι, μετά από 25 ημέρες, αρχίζει να αντικαθίσταται από τα πρώτα πραγματικά καφέ φτερά, οπότε ο νεοσσός αποκτά σκουρόλευκη εμφάνιση. Οι νεοσσοί διαφέρουν σε μέγεθος και ο δεύτερος, συνήθως, πεθαίνει. Αυτό, συμβαίνει διότι ο πρωτότοκος είναι μεγαλύτερος και αρπάζει πρώτος την τροφή που φέρνει ο γονέας, με αποτέλεσμα ο δεύτερος να υποσιτίζεται. Πολλές φορές ο μεγαλύτερος εκμεταλλεύεται αυτή την διαφορά μεγέθους και με δυνατά χτυπήματα θανατώνει τον δευτερότοκο. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «καϊνισμός». Οι νεοσσοί παραμένουν σε μικρή απόσταση από την φωλιά κατά τις πρώτες εβδομάδες μετά την πτέρωση. Οι γονείς συνεχίζουν να τους φέρνουν τροφή. Όταν γίνουν 4 μηνών, περίπου, οι ανήλικοι αετοί αρχίζουν να ανεξαρτητοποιούνται.

Κατά την διάρκεια του 19ου αιώνα και στο πρώτο μισό του 20ού, οι χρυσαιτοί ήταν διαδεδομένοι σε όλη την ηπειρωτική Ελλάδα και σε πολλά νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου. Η μείωση των πληθυσμών του άρχισε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με μεγάλη καθοδική τάση. Με αποτέλεσμα την εξαφάνιση του από την Πελοπόννησο και από πολλά νησιά εκτός από Κρήτη με ελάχιστα ζευγάρια όμως. Σήμερα περιορίζεται στη Θράκη,

στη Μακεδονία και στην Πίνδο. Ο πληθυσμός του στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει μόλις το 1% του Ευρωπαϊκού. Στην χώρα μας η αναπαραγωγή εμφανίζει μείωση, με σοβαρότερη απειλή την χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, που προορίζονται για άλλα ζώα. Δυστυχώς πρόσφατα είχαμε νέο θύμα από δηλητηριασμένο δόλωμα, την Παρασκευή στις 1 Μάρτιου 2019 και μία μόλις εβδομάδα μετά τον εντοπισμό του νεκρού μαυρόγυπα στην περιοχή της Λύρας – Φυλακτού στον Έβρο, άλλο ένα σπάνιο αρπακτικό πουλί εντοπίστηκε νεκρό στην περιοχή του χωριού Σιδηρώ σε πολύ κοντινή απόσταση από την προστατευόμενη περιοχή τους Εθνικού Πάρκου δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου. Άλλη αιτία είναι η λαθροθηρία, με σκοπό την ταρίχευση. Λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων και της μείωσης της αναπαραγωγής του, εντάσσεται στην κατηγορία “κινδυνεύοντα”. Πολύ επιφυλακτικός και συνήθως σε ζεύγη, δύσκολα επιτρέπει να τον πλησιάσεις ώστε να μπορέσεις να αποκτήσεις

μία ωφέλιμη φωτογραφία. Ακόμη και οι φωτογραφίες καταγραφής σε Ελληνικό έδαφος αποτελούν στολίδια του πραγματικά άγριου θηρευτή και ηγέτη των αετών της χώρας μας. Η χρήση καλύπτρας είναι σχεδόν μονόδρομος χωρίς να αποκλείονται και οι σπάνιες φωτογραφίσεις του χωρίς τη χρήση της. Η ευφυΐα του και η επιφυλακτικότητά του δυσκολεύει την προσέγγιση.

Μέρες, χρόνια αναζητούσα την λυτρωτική συνέυρεση. Στην άκρη του κάδρου εντοπίζω μια φιγούρα, κεντράρω, οι σφίξεις ανεβαίνουν, πατάω το κλείστρο, πολλά στατικά κάδρα. Χαρά και ένταση με αποσυντονίζουν, ξεχνώ να αλλάξω ταχύτητα και τρόπο εστίασης, ο αετός ξεκινά κατά μέτωπο επίθεση. Καταιγισμός καρτέ, θα είναι εστιασμένα σωστά; Θα είναι κουνημένο το καρτέ λόγω πιο αργής από ό,τι έπρεπε ταχύτητας; Όλα πήγαν καλά, τι να πω; Ζω και ξαναζώ τη σκηνή στο μυαλό μου, θα την κρατήσω ανάμνηση για πάντα... Χαίρε Βασιλιά...

